

UNITATE, DIALOG ȘI COLABORARE CREȘTINĂ ÎN SLUJBA UNITĂȚII NAȚIONALE

Pr. lect. univ. dr. Ionuț Adrian GHIBANU

Vicar Eparhial al Arhiepiscopiei Târgoviștei

Universitatea Valahia din Târgoviște

ighibanu@yahoo.com

Abstract: Christian Unity, Dialogue and Cooperation for National Unity

National Christian unity, dialogue and cooperation are becoming more and more compelling this year, when Romania is commemorating 100 years from the union of its historical provinces. It commemorates the sacrifice of our ancestors who have contributed to this noble ideal as well as the contribution of ecumenical dialogue and that of religious denominations in preparing for this moment, founded on a democratic framework and the principle of freedom of conscience.

Keywords: unity, dialogue, cooperation, churches, national, freedom of conscience, democracy, Christianity

În acest An Centenar al Marii Uniri de la 1918, ideea unității naționale poate fi aprofundată și din perspectiva unității și a dialogului intercreștin, precum și din perspectiva colaborării concrete având ca suport libertatea de conștiință și principiile societății democratice.

Unitatea reprezintă una din valorile creștine cele mai importante, deoarece manifestă expresia comuniunii și a solidarității din cadrul unei anumite comunități. Din punct de vedere bisericesc, unitatea se referă la coeziunea, comuniunea și comunicarea din interiorul corpului eclezial, la faptul că Unul fiind Întemeietorul Biserici, una trebuie să fie și Biserica – instituție divino-umană, semn și mărturie a iubirii lui Dumnezeu pentru om, prin care se dezvăluie sensul creației și al lumii¹ și putem interpreta autentic *semnele cuvântului lui Dumnezeu*².

1 Y. CONGAR, O.P., *Jésus-Christ, notre Médiateur, notre Seigneur*, Les Éditions du Cerf, Paris, 1966, 12.

2 NIFON Mihăiță, *Misiologie Creștină*, Asa, București, 2005, 36.

În latura ei dumnezeiască, Biserica este una, căci este vorba de instituția formată din toți cei care cred în moartea și învierea Fiului lui Dumnezeu Întrupat, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire. În latura ei omenească, Biserica apare, în istorie, ca fragmentată, împărțită în mai multe confesiuni creștine, situație la care s-a ajuns din diferite motive ce țin de mândria, eroarea sau neputința umană.

Urmând îndemnul Mântuitorului Hristos, ca toți să fie una, este marele merit al mișcării ecumenice de a concentra eforturile creștine de realizare a unității văzute a Bisericii lui Hristos, prin dialog teologic, gesturi și fapte comune, ori prin angajament social-filantropic și misionar.

Refacerea unității creștine reprezintă un deziderat creștin, precum și o necesitate misionară și pastorală urgentă și concretă, deoarece lipsa de unitate a creștinilor constituie un scandal și un prilej de poticnire, atât pentru creștini, cât mai ales pentru necreștini.

Contextul misionar actual este dominat de secularism, ateism, indiferentism religios și relativism, la care se adaugă o profundă criză morală, tensiuni între state, probleme economice și chestiunea complexă a migrației. În fața tuturor acestor provocări, un răspuns unitar din partea bisericilor constituie o bună mărturie și creează premisele unei înnoiri religioase care să ducă la limitarea efectelor negative ale contextului actual global, chiar la o creștere a misiunii pastorale și a trăirii creștine.

Ortodoxia românească se manifestă cu deschidere față de dialogul ecumenic, ca „*realitate profundă și integrală*”³, fiind implicată încă de la începuturile acestui fenomen religios dominant al lumii noastre. Dialogul pentru realizarea unității văzute a Bisericii lui Hristos constituie o bună mărturie misionară, o împărtășire reciprocă a experiențelor ecleziale cu privire la diferite provocări, precum și o modalitate de a depăși situațiile dificile și complicate din punct de vedere misionar.

Angajamentul în favoarea realizării unității văzute a Bisericii lui Hristos nu constituie o trădare a propriei identități religioase, ci dimpotrivă un angajament pentru împlinirea poruncii Mântuitorului Hristos *ca toți să fie una*.

Unitatea eclezială nu înseamnă construirea unui corpus eclezial nou, artificial sau realizat cu elemente ale fiecărei confesiuni, dar nici nu

3 I. BRIA, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Ed. România creștină, București, 1999, 257-258.

înseamnă convertirea tuturor creștinilor la una sau la alta dintre confesiuni. Mai mult decât atât, nu se dorește realizarea unei supra-confesiuni creștine, unice și dominante, ori unirea prin absorbție sau distrugere, ci trăirea cu sentimentul unității în comuniunea atotcuprinzătoare a Bisericii.⁴ Angajamentul în favoarea unității creștine presupune respectul alterității, al celuilalt, al tuturor confesiunilor creștine, dialogul sincer și de pe poziții de egalitate, aducerea împreună a fraților separați, fără tendințe și excese de superioritate, ori manifestări de imperialism doctrinar.

Dialogul ecumenic presupune întâlnirea sinceră, comunicarea, împărtășirea de experiențe misionare, spirituale și pastorale, iar mai presus de toate raportarea la tezaurul biblic și patristic al primului mileniu creștin, mileniu mărturie de unitate creștină.

Dialogul presupune aprofundare, colaborare, comunicare și împreună angajament în situații concrete care să ofere o mărturie de solidaritate, comuniune și iubire lumii noastre. Dincolo de orice propagandă ideologică, misiunea presupune trăirea principiilor evanghelice ca văzând, lumea să creadă.

Cea mai mare misiune, singura de fapt eficace este aceea a trăirii creștine, dacă necreștinii sau indiferenții religioși vor vedea creștini trăitori, buni, iubitori, solidari și gata de ale împărtăși cele bune și frumoase ale adâncului sufletului uman, atunci rezistența la convertire va fi minimă.

În plan național, dialogul ecumenic, în pofida majorității ortodoxe a cetățenilor țării noastre, este o necesitate, angajamentul ecumenic fiind „o strădanie în spiritul dragostei, smereniei și slujirii...”⁵. Pe de o parte, deoarece dialogul inter-creștin reprezintă voința lui Dumnezeu, iar, pe de altă parte, pentru că toți credincioșii creștini, trăiesc, muncesc și se manifestă în țara noastră, contribuie, după puteri și voință, la mai binele ei și sunt buni sau răi cetățeni, nu în funcție de confesiunea lor religioasă, ci în funcție de raportarea la lege și moralitate.

Istoria țării noastre, ne arată că în ciuda unor fenomene izolate, la noi, s-a manifestat toleranță religioasă și chiar colaborare. Apoi, nu trebuie să uităm că românii, cu binecunoscuta lor generozitate, filoxenie și

4 Chr.YANNARAS, *Abecedar al credinței*, (trad.rom.), Bizantină, București, 1996, 159.

5 D. CIOBOTEA, *Mărturia ortodoxă și mișcarea ecumenică*, în rev. „*Studii Teologice*”, nr. 5-10 din anul 1979, 365.

bunătate au primit cu bunăvoință numeroase grupuri etnice și religioase refugiate la noi.

La cele două mari conflagrații mondiale, la realizarea Marii Uniri, ori la construcția României contemporane, participă concetățenii noștri de toate confesiunile creștine, de toate religiile sau chiar cei fără religie. De aceea, dialogul, nu este un privilegiu sau un lux, ci o necesitate practică și urgentă, un mijloc de a asigura buna funcționare a corpusului social.

Religia trebuie să fie cea care creează punți și drumuri, cea care deschide căi de dialog și scoate din izolare și niciodată sursă de neîncredere, conflict sau tensiune, ori cauză de izolare, discriminare sau ostracizare, de aceea „*separarea în care se găsesc creștinii contrazice pe față voința lui Hristos și este un scandal pentru lume, constituind chiar o piedică pentru cauza sfântă a vestirii Evangheliei la toată făptura.*”⁶

Bineînțeles, aceasta nu înseamnă că privește păcatul ca tolerabil, ci conform principiului patristic, iubește omul, întotdeauna, și urăște păcatul. În numele non discriminării niciodată nu merge reinterpretată noțiunea de păcat, în sensul liberalizării acestuia sau a acceptării lui.

Colaborarea dintre cultele creștine, la noi în țară, constituie o necesitate contemporană misionară, ce o vedem tot mai activă, fie în înființarea Consiliului Consultativ al Cultelor, fie prin existența unor entități ecumenice precum AIDROM, ori a colaborării la nivel academic, universitar, social-filantropic, ori educațional.

Schimbările de studenți, programele doctorale de cercetare, angajamentul comun în cauze filantropice, ori sprijinirea unor valori creștine generoase, precum protejarea familiei și a vieții, reprezintă puncte de interes comun foarte importante, ce manifestă specificitatea confesională, dar și unitatea creștină.

Colaborarea în cadrul societății democratice e astăzi, având la bază posibilitatea extraordinară a manifestării libertății de conștiință, constituie un avantaj care nu trebuie deloc neglijat.

Libertatea de conștiință este de fapt un principiu important ce fundamentează, susține și **aprofundează dialogul** inter-creștin, căci în libertate, cu determinare și bunăvoință, se poate înainta cel mai sigur pe calea unității creștine.

6 V.ZIELINSKY, *Dincolo de Ecumenism*, (trad. rom.), Ed. Anastasia, București, 1998, 120.

Manifestarea libertății de conștiință presupune în primul rând a da curs marelui dar oferit de Creator nouă-libertatea, apoi aprofundarea dialogului ca specificitate deosebită a capacității raționale a omului, ființă creată după chipul lui Dumnezeu în vederea unei nesfârșite asemănări cu El (ζοον θεουμεινον)⁷. Într-un fel, putem spune că dialogul inter-creștin este manifestarea rodnică a libertății de conștiință, beneficiind de cadrul democratic oferit de condițiile de existență contemporane, ca parte a Uniunii Europene, în care acest drept este unul fundamental. Apoi, trer buie să ținem seama că dialogul autentic poate avea loc numai între oameni liberi, care valorizează libertatea și care se manifestă liberi.

Unitatea națională a românilor are un evident fundament religios, realitate evidentă în întreaga noastră istorie națională. De fapt, dacă privim în istoria culturii și a civilizației umane, vom constata că factorul religios a fost întotdeauna unul de unitate și de coagulare a forțelor pozitive ale societății.⁸

În acest An Centenar dedicat Marii Uniri de la 1918, conceptul de unitate națională a românilor are reverberații deosebit de importante, deoarece, pentru noi, Biserica Ortodoxă constituie acel fundament plin de speranță și putere care a călăuzit pașii strămoșilor noștri spre realizarea nobilului ideal împlinit la Alba Iulia, acum un secol.

Cărțile tipărite de Biserică au avut o contribuție însemnată la adâncirea unității de neam și de credință. Pe de o parte, prin faptul că aceste cărți au circulat în toate provinciile românești, ba chiar, mai mult, în toată zona răsăriteană, având un rol important la uniformizarea cultului bisericesc și a conștiinței profesionale românești, precum și la construirea unei identități ortodoxe românești unitare.

Indirect, am spune că a pregătit unitatea națională a românilor, pornind din sfera religioasă, cu un puternic fundament cultural. De asemenea, exista obiceiul ca în precuvântările cărților să se sublinieze ideea unității naționale, ceea ce sporea importanța câte unei cărți, căci avea un dublu rol, religios, preponderent, dar și național. Un exemplu elocvent îl avem aici, la Târgoviște, în istorica cetate a țiparului muntean, unde s-au

7 P. NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit*, Deisis, Sibiu 1999, 59.

8 Sf. VASILE CEL MARE, *Omilia XXII catre tineri*, col PSB, vol XII, EIBMBOR, București, 1989, 582.

tipărit multe volume necesare activității pastoral-misionare a Bisericii, dar care au circulat în întreg spațiul românesc.

Un exemplu avem cu *Liturghierul*, tipărit de Ieromonahul Macarie în anul 1508, la Târgoviște, primul din întreaga lume ortodoxă care a circulat nu numai în Muntenia. Apoi, opera tipografică începută aici de Diaconul Coresi și continuată în Transilvania, ori volumele tipărite de Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, care vor consemna biruința limbii române în cultul nostru. Dacă Ieromonahul Macarie ne-a dat primul Liturghier ortodox din lume (1508), Diaconul Coresi ne-a dat primul Liturghier ortodox în limba română (1570), ambele contribuind la aprofundarea unității românești.

Cel mai elocvent exemplu este cel *Cazaniei* Mitropolitului Varlaam al Moldovei din anul 1643, intitulată extrem de sugestiv *Carte românească de învățătură*, ceea ce arată clar că unul din scopurile lucrării este dintru început nu doar eclezial, ci și național⁹. În precuvântarea volumului, Voievodul Vasile Lupu al Moldovei își exprima certitudinea că, prin intermediul tiparului, Biserica se adresează nu doar credincioșilor moldoveni, ci la toată seminția românească pretutindeni ce se află pravoslavnică în această limbă. Ceea ce s-a și întâmplat, căci volumul a circulat mai ales în Transilvania, deși a fost tipărită în Moldova, dar nu numai, ci a fost răspândit în toate provinciile locuite de români¹⁰.

Un alt exemplu edificator, este cel al *Noului Testament de la Bălgrad* (Alba Iulia), din anul 1648, în a cărui precuvântare, Mitropolitul Simion Ștefan al Transilvaniei manifesta ideea unității naționale prin intermediul limbii. Prin intermediul cărții tipărite, Biserica Ortodoxă a reușit să creeze cel mai important mijloc de intensificare a unității noastre naționale, deoarece, atât prin intermediul ideilor vehiculate în unele dintre prefețele acestor volume, unde se afirma clar unitatea națională și religioasă a românilor, cât și prin intermediul lucrărilor propriu-zise ce promovau din ce în ce mai mult limba română, s-a reușit depășirea barierelor artificiale dintre românii aflați în provinciile istorice ale țării¹¹.

9 <http://www.graiul.ro/2018/01/12/anul-omagiul-al-unitatii-de-credinta-si-de-neam-si-anul-comemorativ-al-fauritorilor-marii-uniri-din-1918/>

10 M. PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, 98.

11 *Ibidem*.

Cartea a fost un vehicul de circulație a ideii naționale, un instrument de strângere a comuniunii dintre români și o modalitate de a rămâne permanent în contact frații din teritoriile românești vremelnic despărțite. Astăzi, nimeni nu contestă faptul că *Biblia de la București*, din anul 1688, a clădit limba literară română, ea circulând în toate provinciile românești și impunând standardul de limbă în biserici. De fapt, tiparul reprezenta cea mai nouă tehnologie de comunicare a vremii, pe care, cu înțelepciune, Biserica a utilizat-o în dublu interes, spiritual și național, astfel încât să extragă un maximum folos pentru poporul dreptcredincios.

Ca un omagiu adus înaintașilor noștri, celor ce au ctitorit Marea Unire, astăzi, suntem chemați, creștini de toate confesiunile creștine să oferim în primul rând o pildă de unitate și de solidaritate creștină, neuitând niciodată că vrajba, izolarea și conflictul creează premise pentru surparea unității și niciodată pentru aprofundarea ei.

Bibliografie

- ✦ BRIA, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Ed. România creștină, București, 1999.
- ✦ CIOBOTEA, D., *Mărturia ortodoxă și mișcarea ecumenică*, în rev. „*Studii Teologice*”, nr. 5-10 din anul 1979.
- ✦ CONGAR, Y., O.P., *Jésus-Christ, notre Médiateur, notre Seigneur*, Les Éditions du Cerf, Paris, 1966.
- ✦ Mihăiță, N., *Misiologie Creștină*, Asa, București, 2005.
- ✦ NELLAS, P., *Omul – animal îndumnezeit*, Deisis, Sibiu 1999.
- ✦ PĂCURARIU, M., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
- ✦ VASILE, Sf. CEL MARE, *Omilia XXII către tineri*, col PSB, vol. XII, EIBMBOR, București, 1989, p. 582.
- ✦ YANNARAS, C., *Abecedar al credinței*, (trad. rom.), Bizantină, București, 1996.
- ✦ ZIELINSKY, V. *Dincolo de Ecumenism* (trad. rom.), Ed. Anastasia, București, 1998.